

بررسی تطبیقی مفهوم عزت نفس از دیدگاه اقبال و روانشناسان انسانگرا (با تاکید بر نظریه های (کارل راجرز، کلارک و ابراهام مزلو)

سوسن جهانگیری^۱

حسن احدی^۲

چکیده: شاعر و فیلسوف نام آشنا اقبال لاهوری در بسیاری از آثار خود به ویژه در کتاب های اسرار خودی و رموز بی خودی، الگوی دقیق، همه جانبه و سیمای روشنی از شخصیت سالم انسان ارائه نموده است نظریات اقبال به عنوان یک انسان شناس مسلمان تحت عنوان نظریه خود باوری شباهت های بسیار و البته تفاوت های بنیادین با نظریات روانشناسان انسانگرای معاصر دارد مقاله حاضر مقایسه ای تحلیلی میان آراء اقبال و روانشناسان انسانگرا با تاکید بر نظریه های (کارل راجرز، کلارک و ابراهام مزلو) در باب کارکرد مفهوم خود شناسی و عزت نفس می باشد.

واژه های کلیدی: اقبال لاهوری، عزت نفس، روانشناسان انسانگرا، رموز بیخودی، اسرار خودی

۱- مقدمه

محمد اقبال لاهوری (۱۸۷۷- ۱۹۳۸) شاعر و متفکر بزرگ مسلمان شبه قاره هند و پاکستان است. اقبال دوران کودکی و نوجوانی را در زادگاه خود (سیالکوت) گذراند. زبانهای فارسی و عربی را در مدارس قدیمه آنجا و به روش سنتی فرا گرفت و با مقدمات علوم اسلامی و معارف قرآنی آشنا شد. او پس از طی دوران تحصیلات متوسطه، در سال ۱۸۹۵م به لاهور رفت و در دانشکده دولتی آن شهر به ادامه تحصیل مشغول شد. در مدت ۵ سال که وی در این دانشکده بود، علاوه بر زبان های فارسی و عربی، با ادبیات انگلیسی و ادبیات جدید اروپایی آشنایی کامل حاصل کرد و مقدمات فلسفه غرب را فراگرفت. در دوره فوق لیسانس، علاوه بر تحصیل فلسفه که موضوع اصلی کار او بود، به مطالعه اصول علم اقتصاد و حقوق نیز اشتغال داشت.

در ۱۹۱۵م و با انتشار منظومه "اسرار خودی"، دوران شاعری اقبال به زبان فارسی آغاز می شود. سه سال بعد، در ۱۹۱۸م دومین منظومه فارسی او به نام "رموز بیخودی" انتشار یافت که در حقیقت ادامه و مکمل اسرار خودی است. ترجمه منظومه "اسرار خودی" به زبان انگلیسی به قلم شرق شناس معروف "نیکلسن" و انتشار آن در لندن در ۱۹۲۰م، و مقدمه ای که مترجم در معرفی این اثر نوشت، مایه شهرت اقبال در اروپا شد این دو اثر در بردارنده مفاهیم عمیق رانشناسی به خصوص مواردی هم چون استقلال، عزت نفس و اعتماد به نفس هستند که شباهت های بسیار با نظریات ارائه شده توسط روانشناسان انسان گرا دارد. وی در ۲۱ آوریل ۱۹۳۸ درگذشت و در مسجد بزرگ شهر لاهور به خاک سپرده شده.

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی سلامت دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات

^۲ استاد دانشگاه علامه طباطبایی